

MÜZİK ÖĞRETMENİ ADAYLARININ GÖZÜYLE MÜZİK EĞİTİMCİLİĞİ

PROFESSION OF MUSIC TEACHING TROUGH PRE-SERVICE MUSIC TEACHERS' EYES

Yrd. Doç. Dr. Elvan GÜN DURU

Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi A.B.D.

Özet

Müzik eğitiminin önemi ve yararı tüm dünyaca kabul görmüş olmasına karşın, Türkiye’de müzik eğitimine ilköğretim düzeyinde yeterince önem verilmediği yapılan çalışmalarda görülmektedir. Bu durum en çok müzik eğitimcilerini etkilemekte ve adayların mesleğe ilişkin algılarını değiştirebilmektedir. Bu bağlamda araştırmacının amacı, müzik öğretmeni adaylarının düşünceleri doğrultusunda müzik eğitimciliğini mesleki ve mesleğe hazırlık süreci yönlerinden irdelleyebilmektir. Bu amaçla, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi Anabilim Dalı’nda öğrenim gören 20 müzik öğretmeni adayı olasılık temelli örneklemelerden seçkisiz örneklem ile belirlenmiş ve Türkiye’de müzik eğitimciliği hakkındaki görüşleri alınmıştır. Bu aşamada, araştırmacının gözetiminde yapılan görüşme sürecinde müzik öğretmeni adaylarına bazı yönlendirmelerde bulunularak müzik öğretmeni adaylarından müzik eğitimciliği mesleğine, mesleki eğitim süreçlerine, toplumun mesleğe bakışına ve mesleki yaşamda karşılaşılabilecekleri durumlara ilişkin görüşlerini düz yazı şeklinde yazmaları istenmiştir. Müzik öğretmeni adaylarından el edilen görüşler, nitel veri analizlerinden içerik analizi tekniği ile yorumlanmış, adayların görüşlerinde yer alan ortak temalar ve bu temaların altlarında yer alan kodlar belirlenerek tablolar halinde sunulmuştur. Araştırma sonuçlarına göre, müzik öğretmeni adaylarının görüşleri 5 tema altında birleşmektedir. Lisans döneminde alınan eğitim, ilköğretim müzik dersleri, meslek, öğretmen nitelikleri ve memnuniyet durumları olarak ortaya çıkan 5 tema ve bu temalar altında yer alan alt kodlar araştırmada sunulmuştur. Araştırma sonuçlarına göre, müzik öğretmeni adaylarının mesleğe ilişkin olumsuz algılarının olumlu algılarından daha fazla olduğu ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Müzik Eğitimi, Müzik Eğitimciliği, Meslek Algısı, Müzik Öğretmeni, Müzik Öğretmeni Yetiştirme

Abstract

The importance and benefits of music education have been excepted all over the world, but in Turkey music education is not important at primary schools, enough as in the case with the researches. This situation has been effected music educators and their perceptions of profession. The purpose of the study is to considere the profession of music teaching trough pre-service music teachers' eyes. 20 pre-service music teachers have been determined with randomly that have been majored at Mehmet Akif Ersoy

University Education Faculty Music Teacher Training. In this degree, on the talk period under the supervision of the researcher, some referrals had been made to the pre-service music teachers and the opinions had been wanted about profession of music teaching, the periods of vocational training, public perceptions about the profession and encountered problems in professional life. Interview technique has been used in the study. Pre-service music teachers' views have been analysed with content analysis of qualitative data analyses, themes and codes have been formed. According to the results, the opinions of the pre-service music teachers, had united under 5 themes: bachelor education, music lessons in primary school, the profession, teacher qualifications and pleasure. The codes that take place under these themes had been proposed in the study. The results of the study have been brought to light the negative perceptions of pre-service music teachers are more than the positive perceptions.

Key Words: Music Education, Profession of Music Teaching, Perception of Profession, Music Teacher, Music Teacher Training

1. GİRİŞ

Öğretmen, "örgün eğitim kurumlarında öğretimi sağlayan ve belli bir program çerçevesinde planlı eğitim etkinlikleri düzenleyerek öğrencilerde programlar doğrultusunda istendik davranış değişikliği meydana getiren kişidir." (Erden, 1998: 38). Kaya (2001: 9) ise öğretmeni, "eğitim sisteminin en temel ögesi olarak görmekte ve bir ülkenin kalkınmasında, nitelikli insan gücünün oluşturulmasında, toplumdaki huzur ve sosyal barışın sağlanmasında, bireylerin sosyalleştirilmesi ve toplumsal hayata hazırlanmasında, toplumun kültür ve değerlerinin genç kuşaklara aktarılmasında başrol oyuncusu" olarak kabul etmektedir.

Erden (1998 s: 38) gerçek anlamda etkili bir öğretmeni; uygulanan programın hedefleri doğrultusunda öğrencinin öğrenmesine yardımcı olan öğretmen olarak tanımlamaktadır. MEB (2004) öğretmenlerin temel görevini; ulusal ve evrensel değerleri benimseyen ve sorunlara çözüm üreten, milli eğitimin ve alanı ile ilgili ders programlarının amaçlarını davranışa dönüştüren, öğrenmeyi öğrenen bireyleri, her bireyin gereksinimlerini de dikkate alarak yetiştirmek olarak tanımlamaktadır. Bu tanım ışığında müzik öğretmenlerinin temel görevi (Akbulut, 2006); ulusal ve evrensel değerleri benimseyen, milli eğitimin ve müzik ders programlarının amaçlarını davranışa dönüştüren, öğrenmeyi öğrenen bireyleri yetiştirmek olarak tanımlanabilir.

Eğitim araştırmaları, müzik eğitimcisinin nasıl olması gerektiği, hangi özellikleri taşıması gerektiği ya da nasıl daha etkili bir müzik öğretmeni olunacağı yönünde yoğunlaşmaktadır, ancak son yıllarda yapılan araştırmalar öğretmenin başarısını ve verimliliğini etkileyen farklı içsel faktörlerin de olduğunu göstermektedir.

Eğitimin en temel taşlarından biri olan öğretmen, kendisine yüklenmiş olan görevleri, hedefleri ve eylemleri en üst düzeyde gerçekleştirmekle yükümlüdür. Ancak bu görevlerini yerine getirirken bazı içsel faktörlerin etkisinde olması muhtemeldir. Eğitim-öğretim hizmetini yürüten öğretmen, mesleğine ilişkin tutumu, algısı, motivasyonu, isteği ve inancı düzeyinde başarılı olabilir. Öğretmenin mesleğine ilişkin iç dünyasında oluşan bu tutum, mesleki eğitime başladığı ilk günden itibaren şekillenmeye başlar.

Tanrıöğen'in (1997) araştırma sonuçlarından aktardığına göre, öğretmenlerin mesleklerine ilişkin tutumlarının olumlu olması iş doyumunu üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Özetle, tutumlar bireyin duygu, düşünce ve davranışlarını etkilemektedir. Buna göre, hangi branş olursa olsun, öğretmenlerin mesleklerine karşı olan tutumları, öğretmenlik mesleğini daha severek yerine getirmelerinde ve daha başarılı olmalarında önem taşımaktadır.

Amaç

Müzik öğretmenlerinin mesleklerine ilişkin algı ve tutumlarının lisans döneminde oluşmaya başladığı göz önüne alınarak yapılan bu çalışmada, müzik öğretmeni yetiştirme programında öğrenim gören müzik öğretmeni adaylarının mesleklerine ilişkin görüşlerine başvurulmuştur. Müzik öğretmeni adaylarının mezun olduktan sonra sahip olacakları mesleğe ilişkin algılarını ortaya koymayı amaçlayan bu çalışma, mesleğe hazırlık sürecindeki adayların bakış açılarının belirlenmesi, olumsuz yönlerine ilişkin çözüm önerilerinin sunulması bakımından önemli görülmektedir.

Araştırma sonuçları, müzik öğretmeni yetiştirme sürecine ve mesleki yaşama daha yakından bakmayı, bu bağlamda göz ardı edilen bazı olguların varlığını ortaya koymayı sağlaması yönünden de oldukça önemlidir.

2. YÖNTEM

Müzik öğretmeni adaylarının müzik eğitimi kavramına ilişkin düşünce ve görüşlerini belirleyebilmek amacıyla yapılan çalışmada betimsel tarama yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntemle ilişkin olarak görüşme tekniğinden faydalanılmıştır.

Araştırmanın çalışma grubu, 2011-2012 öğretim yılında Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi Öğretmenliği bölümünde farklı sınıflarda öğrenim gören ve random yöntemiyle seçilmiş 5'er öğrenci olmak üzere, toplam 20 öğrenci katılmıştır.

Araştırmada veriler görüşme tekniği yoluyla elde edilmiştir. Müzik öğretmeni adaylarından müzik eğitimi kavramına ve mesleklerine ilişkin algı ve görüşlerini diledikleri gibi ve hiçbir kısıtlama olmaksızın yazmaları istenmiştir. Araştırmacının gözetiminde yapılan görüşme sürecinde öğrencilere yönlendirmelerde bulunulmuş, müzik öğretmenliği mesleği, mesleğe hazırlık süreci, toplumun bakışı ve öğretmen nitelikleri gibi konulara ilişkin görüşlerini yazmaları istenmiştir.

Görüşme yoluyla elde edilen veriler nitel veri analizi yöntemlerinden içerik analizi ile kod ve temalara ayrılarak ortak görüşlerin tek bir çatı altında irdelenmesi sağlanmıştır.

3. BULGULAR

Katılımcıların görüşlerinden elde edilen veriler içerik analizi ile yorumlanarak aşağıdaki bulgular elde edilmiştir.

Tablo 1: Katılımcıların Demografik Bilgileri

	Frekans (f)	Yüzde (%)
Cinsiyet		
Erkek	8	40,0
Kadın	12	60,0
Sınıf		
1. Sınıf	5	25,0
2. Sınıf	5	25,0
3. Sınıf	5	25,0
4. Sınıf	5	25,0

Tablo 1’de görüldüğü gibi katılımcıların % 40’ı erkek, % 60’ı kadındır, ayrıca her sınıf düzeyinde 5’er (% 25) kişi olmak üzere toplam 20 müzik öğretmeni adayı araştırmaya katılarak görüşlerini bildirmiştir.

Tablo 2. Katılımcıların görüşleri ile oluşturulmuş temalar ve kodlar

Temalar	Kodlar	Frekans (f)	Yüzde (%)
Lisans Eğitimi	Tutarsız	12	60,0
	Gereksiz bilgiler	4	20,0
Müzik Dersi	Yetersiz	14	70,0
	Kitaplar sıkıcı	2	10,0
	Yararlı	9	45,0
Meslek	Önyargılar	12	60,0
	Önemsizlik	16	80,0
	Sabır	5	25,0
	Körelme	14	70,0
Nitelik	İcracılık	2	10,0
	Genel kültür	1	5,0
	Alan bilgisi	6	30,0
	Gelişim	3	15,0
Memnuniyet	Mutlu	4	20,0
	Endişeli	8	40,0
	Şevksiz	3	15,0

Tablo 2’deki bulgular incelendiğinde, müzik öğretmeni adaylarının görüşlerinin 5 temada toplandığını görmekteyiz. Lisans eğitimi, Müzik Dersi, Meslek, Nitelik, Memnuniyet olarak belirlenen temalara ilişkin kodlar Tablo 2’de verilmiştir.

Lisans Eğitimi teması, müzik öğretmeni adaylarının almakta oldukları mesleki müzik eğitimi programına ilişkin görüşlerini kapsamaktadır. Bu görüşler *tutarsızlık* ve *gereksiz bilgiler* olmak üzere iki kodu içermektedir.

Tutarsızlık, müzik öğretmeni adaylarının, aldıkları mesleki eğitim ile mesleki yaşam arasında paralellik olmadığını ve kazandıkları donanımın mesleki süreçte kullanılabilirliğinin sınırlı olduğunu ifade etmektedir. Katılımcıların % 60’ı bu yönde görüş belirtirken bu rakamın azımsanmayacak düzeyde olması dikkat çekicidir.

Gereksiz bilgiler, adayların mesleki müzik eğitimi sürecinde kazandıkları bazı bilgi ve becerilerin mesleki süreçte işe yaramayacağını düşündükleri bilgiler olarak değerlendirilebilir. Katılımcıların % 20’si lisans döneminde gereksiz bilgilerin kendilerine aktarıldığını düşünmektedirler.

“Aldığımız eğitim, görev yapabileceğimiz ilk ve orta dereceli okullarımızın % 99’unda gerek fiziki gerekse mental yetersizliklerden dolayı bir anlam ifade etmemektedir.”

“Müzik öğretmeni adaylarına eğitimcilikten çok müzisyenliğe yönelik eğitim verildiği için, öğretmenler iyi bir müzisyen olsa bile iyi eğitimci olamıyor”

Müzik öğretmeni adayları lisans eğitimi süresince aldıkları eğitimin mesleki yaşamda kullanılabilirliğinden endişe duymaktadırlar. Bunun sonucunda aldıkları eğitime inanmayan ve bunu özümsemeyen öğretmenler yetişmektedir.

Müzik Dersi teması ilköğretim müzik dersini ifade etmektedir, *yetersiz*, *kitaplar sıkıcı* ve *yararlı* kodlarını kapsamaktadır. Yetersiz kodu, ilköğretim müzik dersinin haftalık programdaki

süresinin yetersiz olduğunu göstermektedir. Katılımcıların % 70'inin bu konuda hemfikir olması düşündürücüdür.

Katılımcıların % 10'u ilköğretim müzik dersi kitaplarının sıkıcı konular ve eğlenceli olmayan şarkıları içerdiğini belirtmişlerdir. Öğrencilere müziği ve müzik dersini sevdirebilmek için müzik dersi kitaplarının yeniden gözden geçirilmesi gerektiğini vurgulamışlardır. İlköğretim döneminde müzik eğitiminin çocuklar için yararlı olduğunu belirtenlerin sayısı da yine azımsanmayacak düzeydedir. Katılımcıların % 45'i görüşlerinde müzik dersinin yararlılığından bahsetmişlerdir.

"Müzik ders kitaplarında gereksiz ve sıkıcı konuların bulunması, müfredatın yeterince özenle hazırlanmaması ve bizimde bu müfredata uymak zorunda olmamız beni endişelendiriyor."

"Müzik, çocuğun sosyal hayatında ve eğitim hayatında başarıya ulaşmasında temel oluşturur."

"Haftada 40 dakikalık bir ders süresinde öğrencilere nasıl müzik eğitimi verilebilir ki?"

Müzik öğretmeni adayları mezun olabilmek için geçtikleri zorlu bir eğitim sürecinden ve kazandıkları kapsamlı bir donanımdan sonra, ilköğretim ders kitaplarında gereksiz ve sıkıcı konuları öğrencilere öğretmek zorunda kalacakları ve donanımlarını öğrencilere aktarma fırsatı bulamayacakları için bu konudaki olumsuz görüşlerini dile getirmişlerdir. Kalabalık sınıflarda haftada 1 saat (40 dakika) müzik dersinin yetersiz ve etkisiz olacağını da belirtmişlerdir.

Meslek teması ile müzik öğretmeni adaylarının mesleğe ilişkin algıları ile toplumun müzik öğretmenliği mesleğine ve müzik dersine yönelik tutumları kastedilmektedir. *Önyargılar, önemsizlik, sabır ve körelme* kodlarını kapsayan tema çarpıcı bulguları ortaya koymaktadır.

Müzik öğretmeni adaylarının % 60'ı toplumun müzik dersine önyargı ile yaklaştığından, % 80'i ise müzik dersinin önemsiz görülmesinden yakınmaktadır. Ayrıca katılımcıların %70'nin mesleki süreçte donanımlarını kaybedeceklerini ve zamanla köreleceklerini düşünmeleri oldukça düşündürücü bir durumdur. Katılımcıların % 25'i de müzik öğretmenliğinin oldukça sabır gerektiren bir meslek olduğunu düşünmektedirler.

"Toplum tarafından 'Alt tarafı müzik dersi ne olacak' şeklinde düşünülmesi sorunun asıl kaynağıdır. Bu da bizim şevkimizi kırmaktadır."

"Dört sesli söylenen İstiklal Marşımızı bile anlamayan bir ülkede bize değer verilmemesi normaldir."

"Netice itibarıyla mevcut şartlarda aldığımız eğitimin çok fazla bir anlamı yoktur, çünkü aldığımız eğitimi kullanacağımız bir ortamda çalışmayacağımızı düşünüyorum"

Müzik öğretmeni adayları arasında ortak kaygı, eğitim sürecinde elde edilen kazanımların zamanla kaybedileceği, müzik dersinin önemsiz görülmesi ve önyargılı yaklaşımların ypratıcılığı olarak ortaya çıkmaktadır.

Nitelik teması, müzik öğretmenin sahip olması gereken nitelikleri kapsamaktadır. Bu tema *icracılık, genel kültür, alan bilgisi ve gelişim* kodlarını içermektedir. Katılımcıların % 10'u müzik öğretmenin çok iyi bir icracı olması gerektiğini, % 5'i iyi düzeyde genel kültüre sahip olması gerektiğini, % 30'u alanına hâkim olması gerektiğini, % 15'i ise gelişime açık, sürekli kendini yenilemesi gerektiğini düşünmektedirler.

"Müziği öğretmen icra etmekten çok çaba, donanım ve sabır gerektirir."

"Bir müzik eğitimcisinin müziği öğretebilmesi için ilk önce müziği kendisinin anlaması, hissetmesi ve iyi bir müzisyen olması gerekmektedir"

Memnuniyet teması, müzik öğretmeni adaylarının meslek seçimlerine ve aldıkları eğitime yönelik duygu ve düşüncelerini kapsamaktadır, *mutlu*, *endişeli* ve *şevksiz* kodları bu temanın alt başlıkları olarak ortaya çıkmaktadır. Katılımcıların % 20'si müzik öğretmenliğini seçtiği için mutlu olduğunu belirtirken, % 40'ı mesleki yaşamda önem verilmeyen bir mesleği yapacak olmaktan dolayı endişe duyduklarını ifade etmişlerdir. Müzik öğretmeni adaylarının % 15'i aldıkları eğitimi öğrencilere aktarabilecekleri bir öğrenme ortamı bulamayacaklarından endişe duyduklarını belirtmişlerdir.

“Kutsal bir meslek olan öğretmenliğin, müzik bölümü lisans öğrencisi olmaktan hem mutluyum, hem de endişelerim var.”

“Bu ülkede müzik eğitimcisiyseniz saksafon çalıp jazz dinlemek yerine bağlama çalmalı ve türkü dinlemelisiniz, aksi takdirde toplumun gözünde öğretmen değil çalgıcı olursunuz.”

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırma sonuçlarına göre, müzik öğretmeni adaylarının görüşleri 5 tema altında birleşmektedir. Lisans döneminde alınan eğitim, ilköğretim müzik dersleri, meslek, öğretmen nitelikleri ve memnuniyet durumları olarak ortaya çıkan 5 tema, alt kodları kapsamaktadır.

Müzik öğretmeni adayları, lisans eğitiminde sürecinde kazandıkları bilgi ve beceriler ile mesleki yaşamdaki kullanılabilirliği arasında tutarsızlık olduğunu; ders sayısının fazla olmasına rağmen gereksiz bazı bilgilerle donatıldıklarını düşünmektedirler. Uz (1999) da fazla kredinin çağdaş eğitim anlayışı ile bağdaşmadığını vurgulasa da mevcut programın öğrencilerin birikimlerini, yeteneklerini ve ilgilerindeki bireysel farklılıklarını değerlendirebilecek ve karşılayabilecek esneklikten yoksun olduğunu savunmaktadır. Ancak yenilenen programa ilişkin öğretmen adayı görüşleri bu sorunun hala çözülemediğini göstermektedir.

Müzik öğretmeni adayları ilköğretim müzik dersinin çocuklar için oldukça yararlı olduğunu belirtmelerinin yanı sıra, haftalık ders saatinin çok yetersiz olduğunu vurgulamışlardır. Akgün (2006) yaptığı çalışmada, müzik ders saatinin haftada 1 saat olması ve norm kadro fazlası uygulaması dolayısıyla müzik öğretmenlerinin birden fazla okulda görevlendirildiklerini, bunun sonucunda müzik öğretmenlerinin okullar arasında koşturmakta verimsiz hale geldiğini vurgulamıştır.

Müzik öğretmeni adayları, mesleklerine toplumun önyargı ile yaklaştığını, müzik öğretmenliğinin kabul görmeyen ve önemsiz bir meslek olarak algılandığını düşünmektedirler. Bunun yanında müzik öğretmenliğinin, lisans döneminde kazanmış oldukları donanımlarını zamanla kaybettireceğine ilişkin güçlü bir algıya sahip oldukları sonucuna ulaşmışlardır.

Müzik öğretmeni niteliklerine ilişkini adayların üzerinde en çok durdukları konu iyi düzeyde alan bilgisine sahip olmak ve kendini sürekli geliştirmek olarak belirlenmiştir, iyi bir icracı olmanın ise daha geri planda bir nitelik olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Kalyoncu'ya göre de (2004) “müzik öğretmeni, müziğin temel özellikleri, yasaları, kuramları, ilkeleri, temel öğeleri, bu öğeler arasındaki ilişkiler ve müziğin tarihsel gelişimi hakkında gerekli bilgi düzeyine ulaşmış olmalıdır”.

En önemli nokta ise müzik öğretmeni adaylarının, mesleki yaşamda önem verilmeyen bir mesleği yapacak olmaktan dolayı endişe duymaları ve bu durumun şevklerinin kırılmasına neden olduğunu belirtmeleridir.

İlköğretim müzik dersine gereken önemin verilmesi ve haftalık ders saatinin arttırılması yönünde çalışmalar ve veli bilgilendirme toplantıları yapılabilir, yetenekli öğrencilerin bu alanda desteklenerek yönlendirilmeleri de yararlı olabilir.

Yeniden düzenlenen eğitim sisteminde müzik öğretmenlerinin de görüşleri, ihtiyaç ve beklentileri göz önünde bulundurulmalıdır.

Müzik öğretmeni yetiştirme programı ile ilköğretim müzik dersi müfredatının paralelliği yeniden gözden geçirilerek, öğretmenlerin kendilerini geliştirebilecekleri öğrenme ortamları yaratılmalıdır. Öğretmenlik mesleğine yönelik olarak lisans programındaki uygulamalı dersler artırılmalı veya mevcut derslerin ders içerikleri gözden geçirilerek uygulamalı öğretim yöntemlerine daha çok ağırlık verilmelidir.

KAYNAKÇA

- AKBULUT, Efe. (2006). "Günümüz Müzik Eğitimi Nasıl Olmalıdır?" *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, S. 20.
- AKGÜN, Günay. (2006). "Müzik Öğretmenlerinin Lisan Eğitimlerinden ve çalışma Ortamlarından Kaynaklanan Sorunları", *Kastamonu Eğitim Dergisi*, Cilt:14, no. 2.
- ERDEN, Münire. (1998). *Öğretmenlik mesleğine giriş*. Ankara: Alkım Yayınları, ss. 38.
- KALYONCU, Nesrin. (2004). Müzik Öğretmeni Yeterlikleri ve Güncel Müzik Öğretmenliği Lisans Programı, 1924-2004 Musiki Muallim Mektebinden Günümüze Müzik Öğretmeni Yetiştirme Sempozyumu, Isparta.
- KAYA, Zeki. (2001). *"Bir Meslek Olarak Öğretmenlik" ve Öğretmenlik Mesleğine Giriş*, Ankara: Pegem Yayıncılık, ss. 9.
- MEB. (2004). *Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri Taslağı*. Ankara.
- TANRIÖĞEN, Abdurrahman. (1997). "Buca Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları", *PAÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, S. 3.
- UZ, Abdullah. (1999). "Müzik Öğretmenliği Programları ve Çağdaş Bir Program İçin Öneriler", *D.E.Ü. Buca Eğitim Fakültesi Dergisi Özel Sayı*, 10, s. 172-180.